

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ – ਪੱਤਰ

ਸੈਕੰਡਰੀ ਕੋਰਸ

Tutor Marked Assignment

Secondary Course

2020-21

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਕਤ ਵਿਦਿਆਲਾ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ

NATIONAL INSTITUTE OF OPEN SCHOOLING

A-24-25, Institutional Area, Sector-62, Noida-201309 (U.P)

Website: www.nios.ac.in

Toll free no. 18001809393

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ

ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਣ ਨਿਰਦੇਸ਼

ਪਿਆਰੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀਓ—

ਹੁਣ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮੁਕਤ ਵਿਦਿਆਲਾ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਦੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹੋਵੋਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਫਲ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤੁਹਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਕਤ ਵਿਦਿਆਲਾ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਨੇ ਕਈ ਤਰੀਕੇ ਅਪਣਾਏ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ (ਅ.ਅ.ਮ.ਪ) ਹੈ

ਇਹ (ਅ.ਅ.ਮ.ਪ) ਤੁਹਾਡੀ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇ:-

- ਲਗਾਤਾਰ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਆਦਤ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰੋਗੇ ਜੋ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਬਣਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
- ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਸਕੋਗੇ।
- ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕੋਗੇ।
- ਤੁਸੀਂ ਜਮਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ (ਅ.ਅ.ਮ.ਪ) ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਯੁਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੋਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਸਹੀ ਲਿਖੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਸੁਧਾਰ ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ।
- ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਜਾਂਚ ਸਕੋਗੇ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਖੇਤਰ ਪਹਿਚਾਣ ਸਕੋਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਯਤਨ ਕਰੋ।
- ਤੁਸੀਂ ਏ.ਆਈ. ਦੇ ਵਿੱਠਿਆਂ ਸਬੰਧੀ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਉਪਯੁਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ।

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ ਦੀ ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਕਿੱਥੇ ਤਿਆਰ ਕਰੀਏ?

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰੇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ ਮਿਲੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ ਦੀ ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਤਰਫ਼ ਲਾਇਨਾਂ ਵਾਲੇ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰੋ। ਤਿਆਰ ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ (ਏ.ਆਈ.) ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਕੋਲ ਜਮਾਂ ਕਰਾਓ।

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ ਦਾ ਖਰੜਾ-

ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ (ਅ.ਅ.ਮ.ਪ) 20 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1,2 ਅਤੇ 3 ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਦਾ ਹੀ ਉੱਤਰ ਲਿਖਣਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ $2+2+2 = 6$ ਅੰਕ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1,2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਕੁੱਲ 6 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 4 ਅਤੇ 5 ਦੀਰਘ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 4 ਅੰਕ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਿਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 4 ਅਤੇ 5 ਦੇ ਕੁੱਲ ਅੱਠ ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ। ($4+4=8$) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪਰਿਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਜੋ 6 ਅੰਕ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਰ ਇੱਕ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ?

ਅਧਿਆਪਕ ਕੇਂਦਰ (ਏ.ਆਈ.) ਪਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ (ਅ.ਅ.ਮ.ਪ) ਜਮਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਦੋਨੋ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਜਨਤਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ	ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਏ.ਆਈ. ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ	ਵਿਸ਼ਾ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ
ਅਪ੍ਰੈਲ / ਮਈ	31 ਜਨਵਰੀ	15 ਫਰਵਰੀ
ਅਕਤੂਬਰ/ 31 ਨਵੰਬਰ	31 ਜੁਲਾਈ	15 ਅਗਸਤ

ਜੇਕਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅੰਤਿਮ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਛੁੱਟੀ/ਸ਼ਨੀਵਾਰ/ਐਤਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਅਗਲਾ ਕੰਮ ਵਾਲਾ ਦਿਨ ਅੰਤਿਮ ਤਰੀਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਉਪਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਨ-ਲਾਈਨ ਸਟਰੀਮ-1 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ-ਸਟਰੀਮ-1 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਲਈ (ਅ.ਅ.ਮ.ਪ) ਜਮਾਂ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਮਾਂ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੱਧਮਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ ਦਾ ਭਾਰ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕੁਲ ਭਾਗ ਦਾ 20% ਅੰਕ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਕ ਸਾਰਣੀ ਵਿੱਚ ਅਲੱਗ ਤੌਰ ਤੇ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ ਜਮਾਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਸੀਦ ਲੈਣਾ ਨਾ ਭੁੱਲੋ। ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ ਜਮਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਰਸੀਦ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸ਼ਨਿਕ ਕਾਰਣਾਂ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਤਰੀਕਾਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ ਸਬੰਧਿਤ ਖੇਤਰੀ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੰਮ ਉੱਥੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਕਤ ਵਿਦਿਆਲਾ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਭੇਜੇਗਾ।

ਹਰੇਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰਾਂ/ਸਬੰਧਿਤ ਖੇਤਰੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦਾ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸੈੱਟ ਉਪਲਬੱਧ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਟੀ.ਐਮ.ਏ. ਪੁਸਤਿਕਾ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੋ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾਨ ਦੀ ਵੈਬ ਸਾਈਟ www.nios.ac.in ਤੇ ਡਾਊਨਲੋਡ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਅਪਣੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਅਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕਰੋ।

- ਤੁਸੀਂ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਅਧਿਐਨ ਸਮੱਗਰੀ ਦੁਬਾਰਾ ਪੜ੍ਹੋ।
- ਸੰਪਰਕ ਜਮਾਤਾਂ ਸਮੇਂ ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ੰਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰੋ।
- ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਹੋਰ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਦਿਓ।

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ ਦੇ ਭਿੰਨ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਸਫਲ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਬਣਨ ਦੇ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰੋ। ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੰਕਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਸੰਕੋਚ ਨਾ ਕਰੋ।

ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰ ਤੇ -

ਐਨਆਈਓਐਸ ਤੁਹਾਡੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਲਈ ਕਈ ਮੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

- ਸਵਾਇਮ (Swayam – Study webs of Active-Learning for Young Aspiring Minds) ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਨਵ ਸਮਾਧਾਨ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਰੰਭ ਇੱਕ ਮੂਕਸ (MOOCS- Massive Open Online Course) ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਐਨਆਈਓਐਸ ਸੈਕੰਡਰੀ ਅਤੇ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਦੋਨਾਂ ਪੱਧਰਾਂ ਤੇ ਮੂਕਸ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਉਪਲਬੱਧ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੂਕਸ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਚਾਰ ਉਪਾਗਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਪਾਗਮ ਹੈ-ਪੀਡੀਐਫ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ, ਵੀਡੀਓ, ਸਵੈ- ਮੁਲਾਂਕਣ ਗਤੀਵਿਧੀ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਹੇਤੂ ਫੋਰਮ। ਤੁਸੀਂ ਵੀ www.swayam.gov.in ਪਰ ਜਾ ਕੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਫੀਸ ਦੇ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- ਸਵੈਪ੍ਰਭਾ -ਸਵੈਪ੍ਰਭਾ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਇੱਕ ਦੂਜਾ ਮਾਧਿਅਮ ਹੈ। ਇਸ ਪਰ 24/7 ਆਪਣੇ ਮਾਧਿਮਿਕ ਅਤੇ ਉੱਚ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਹੇਤੂ-ਸ਼ਾਰਧਾ ਚੈਨਲ ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਹਿਲ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਇਹ ਕਾਰਜ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਫੀਸ ਦੇ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ -ਏਅਰਟੈਲ (437,438), ਵੀਡੀਓਕਾਨ (475,476), ਟਾਟਾ ਸਕਾਈ(756), ਡਿਸ਼ ਟੀ.ਵੀ. (946,947) ਸਨ ਡਾਇਰੈਕਟ (791,792), ਡੀ.ਡੀ. ਡਿਸ਼ (124,125) ਅਤੇ ਜੀਓ-ਐਪ ਹੈ।

• **ਮੁਕਤ ਵਿਦਿਆ ਬਾਣੀ** -ਤੁਸੀਂ ਇੰਟਰਨੈਟ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਵੀ “ਮੁਕਤ ਵਿਦਿਆ ਬਾਣੀ” ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਸੰਪਰਕ ਜਮਾਤਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਸੰਪਰਕ ਕਾਰਜ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਕ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। “ਮੁਕਤ ਵਿਦਿਆ ਬਾਣੀ” ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਾ ਨਿਪੁੰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਸਦੇ ਰਾਹੀਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰੇ ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 1800 180 2543 ਪਰ ਫੋਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਵਿਸ਼ਾ ਨਿਪੁੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਯਤਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਣ। ਤੁਸੀਂ 0120-4626949 ਤੇ ਵੀ ਫੋਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਕਤ ਵਿਦਿਆਲਾ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਲਾਸਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਰਜ ਉਪਲੱਬਧ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੁਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਰੀਕਾਰਡ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਰੀਕਾਰਡ ਕਾਰਜ ਵੀ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਕਤ ਵਿਦਿਆਲਾ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਕਾਰਜ ਯੂ-ਟਿਊਬ ਤੇ ਵੀ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਮਾਧਿਅਮ	ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਸਮਾਂ	ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਮੁਕਤ-ਵਿਦਿਆ ਬਾਣੀ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਸਾਰਣ www.nios.ac.in	ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਐਤਵਾਰ ਦੁਪਹਿਰ 12.00 -ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਲਾਈਵ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਸਵੇਰੇ : 5 ਵਜੇ - ਸਵੇਰੇ 11:00 ਵਜੇ ਤਕ (ਮੁੜ ਪ੍ਰਸਾਰਣ) ਟਿਪਣੀ -ਕਾਰਜ ਦੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਵਿਵਰਨ ਨੂੰ ਦੇਖੋ (ਵੈਬ ਸਾਈਟ ਤੇ ਉਪਲੱਬਧ)	ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਪਤੇ ਪਰ ਲਿਖੋ muktavidyavani@nios.ac.in ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 18001802543 ਟੈਲੀਫੋਨ -0120-4626949

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰ: 18001809393 ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ਾ ਨਿਪੁੰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਸਾਂਡੀ ਵੈਬਸਾਈਟ www.nios.ac.in ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਸਹਿਤ

ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ
ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਕਤ ਵਿਦਿਆਲਾ,
ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ।

Tutor Marked Assignments

Important Instructions

Dear Learner,

By now you must have started studying your **Secondary Course** of the National Institute of Open Schooling (NIOS). As you already know, planned and continuous study is necessary for successful completion of a course. We have developed several means and strategies to help you to learn and be a successful learner. Tutor Marked Assignments (TMA) is one such means.

TMA's will help you to:

- develop regular study habit which is necessary to become a self learner;
- know the subject matter better;
- get practice in writing responses to questions thereby having a kind of rehearsal in the preparation for the final examination;
- receive feedback and confirmation about the correctness of the response provided by you;
- check your progress in studying the subject you had opted for, so that you can find out subject areas where you have difficulties and need to put in more effort to learn well; and
- maintain contact with the subject teachers at your Accredited Institution (AI) and take appropriate guidance in your studies.

How to Prepare Answer Script for TMA's?

In this booklet you will find one assignment in each subject. You are required to complete the assignment in your own handwriting in the chosen subjects only. Use one sided lined paper to prepare answer script for TMA's and submit them to your teacher at your Study Centre (AI).

The Format of TMA

You will notice that TMA is for 20 marks. Questions 1, 2 and 3, comprise of short answer questions. Each question has two choices of which you have to attempt only **one** i.e. $2+2+2=6$ marks. Questions 1, 2 and 3 will thus cover 6 marks.

Question number 4 and 5 are long answer questions of 4 marks each. You have to answer only **one** question out of the **two** given. Thus, questions 4 and 5 are for 8 marks ($4+4=8$).

Question no. 6 gives you two projects of which you have to attempt only **one**. This question will be for 6 marks. The guidelines for each project work are given along with the topic set.

The submission of TMAs

The schedule for submission of the Secondary Course TMAs at AIs for both admission block are given below:

Table No. 1:

Public Examination	By Learners to study centres	Feedback by the Subject Teacher to the Learner
April/May October/November	31 st January 31 st July	15 th February 15 th August

If last date so specified happens to be a public holiday/Saturday/Sunday, the next working day will automatically be treated as last date for the purpose.

Please follow this submission schedule strictly to take benefit of TMAs. **TMA is applicable for admission through stream-I of online. These should be submitted before appearing in the Public Examination of the particular subject.** The Tutor Marked Assignment at Secondary will carry 20% weightage of theory part in the external examination. These marks will be shown separately in the marks sheet alongwith the external examination paper.

You have to submit TMA to the subject teacher at your Study Centre (AI) at given date. Do not forget to take a receipt of submission of your TMA from your teacher. A sample of the assignment submission receipt is given at the end of this booklet.

In case, the Study Centre is not functioning or closed due to administrative reasons, you may submit the TMA as per the schedule given above, at the Regional Centre of your area which will take necessary action for evaluation and sending awards to the NIOS Head Quarters for inclusion in the final result. For every academic year a new set of TMA booklets will be available at the Study Centres/concerned Regional Centres. In case you are not able to get the TMA booklet, you may download the same from the official website of NIOS i.e. www.nios.ac.in.

Go through the corrected assignments carefully and use them to improve your performance by:

- re-reading the lessons in the study materials provided to you in each subject.

- attending PCP classes to clarify doubts from the teacher or solve problems that you face during studies;

and

- devoting more time for studies.

Looking into the benefits of TMA, it will be possible for you to make best use of it in order to become a successful learner.

If you have any doubt or suggestions, please do not hesitate to write to us.

Learning at your doorstep

NIOS is providing various platforms to help you in learning. There are:-

- **SWAYAM** : SWAYAM (Study Webs of Active-Learning for Young Aspiring Minds) is one of it. It is a MOOCs platform (Massive Open Online Courses) launched by Ministry of HRD, Govt. of India. At present NIOS offers MOOCs courses at Secondary and Senior Secondary Level both. The MOOCs have been developed using the four quadrant approach – text in PDF, a teaching video, self assessment exercises; and discussion forum. You can enroll yourself on SWAYAM at www.swayam.gov.in without any fee.

- **Swayamprabha** : Swayamprabha is another medium of learning. It provides Video Programms 24x7 at Secondary and Sr. Secondary. Live video Personal Contact Programmes are also available on Swayamprabha in different subjects. NIOS started this innovative idea of imparting live programmes every day on Swayam Prabha – Panini (Secondary) and Sharda (Senior Secondary) channels. Through this initiative, you can learn anywhere especially in far flung areas who do not have access to internet.

The programmes are available free of cost with different service providers such as Airtel (437,438), Videocon (475,476), Tata Sky (756), Dish TV (946,947), Sun Direct (791,792), DD Dish (124,125) & Jio App.

- **Mukta Vidya Vani** : Mukta Vidya Vani Appreciating your need for more support NIOS also brings the magic of technology to your door step!! "**Mukta Vidya Vani**" our web based live PCPs supplement and complement the Self Learning Materials. It gives you an opportunity to interact with the experts of your subjects. You can clear your queries and doubts by calling on our TOLL Free Number 1800 180 2543. You can also call on 0120- 4626949. The time schedule of the live programmes is given below for reference. If due to any reason you miss the live PCPs you can hear the recorded versions in repeat cycle or at Audio on Demand. The video programmes of NIOS are also available at You tube.

Broadcasting Medium	Broadcasting Time	Contact us
Mukta Vidya Vani www.nios.ac.in	Monday to Sunday 12.00 noon - 5.00 pm (live programme) 05.00 am - 11.00 pm (Repeat programme) Note: Follow the monthly schedule (available in website)	Write to us: muktavidyavani@nios.ac.in Toll Free: 18001802543 Landline: 0120-4626949

If you have any enquiry you can call on our tollfree number 18001809393.

You can also contact to concerned faculty by visiting www.nios.ac.in

We wish you all the best.

Academic Officers

National Institute of Open Schooling

ਗਣਿਤ

Mathematics

(211)

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ – ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 20

Max. Marks : 20

ਨੋਟ: (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given at same place.

(ii) ਉਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਂ, ਰੋਲ ਨੰਬਰ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਂ, ਵਿਸ਼ਾ ਆਦਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment number, AI name and subject on the top of the first page of the answer sheet .

ਪ੍ਰ.1 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਦਿਓ।

2

Answer any one of the following questions.

(ੳ) ਇੱਕ ਕਮੀਜ਼ ਗਾਹਕ ਨੂੰ 749 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣ ਤੇ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨਦਾਰ 7ਫੀਸਦੀ ਲਾਭ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਮੀਜ਼ ਦਾ ਖੀਦ

ਮੁੱਲ ਪਤਾ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ-8 ਦੇਖੋ)

By selling a shirt to a customer for Rs. 749 a shopkeeper earns a profit of 7%. Find the cost price of the shirt.

(See Lesson-8)

(ਅ) ਇੱਕ ਆਇਤਾਕਾਰ ਕਾਗਜ਼ ਸ਼ੀਟ 44 ਸੈ.ਮੀ. $\times$ 18 ਸੈ.ਮੀ. ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਲੰਬਾਈ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੋੜ ਕੇ ਇੱਕ ਵੇਲਣ

ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੇਲਣ ਦਾ ਆਇਤਨ ਪਤਾ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ-21 ਦੇਖੋ)

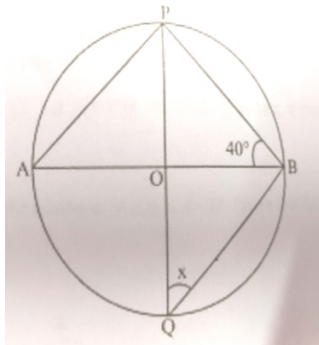
A rectangular sheet of paper $44\text{cm} \times 18\text{cm}$ is rolled along its length and a cylinder is formed. Find the volume of the cylinder. (See Lesson -21)

ਪ੍ਰ.2 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਓ। 2

Answer any one of the following questions.

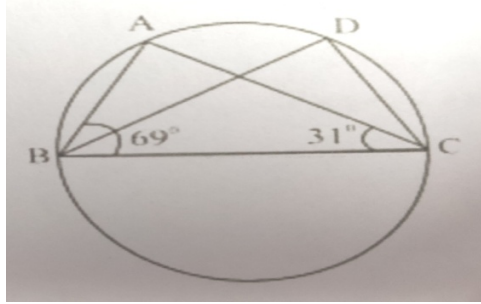
(ੳ) ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ, O ਇੱਕ ਚੱਕਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ, x ਦਾ ਮੁੱਲ ਪਤਾ ਕਰੋ। (ਪਾਠ-15 ਦੇਖੋ)

In figure, O is the centre of a circle find the value of x. (See Lesson-15)

(ਅ) ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ $\angle ABC = 69^\circ$ ਅਤੇ $\angle ACB = 31^\circ$] ਤਾਂ $\angle BDC$ ਪਤਾ ਕਰੋ (ਪਾਠ-15 ਦੇਖੋ)

In figure, $\angle ABC = 69^\circ$ and $\angle ACB = 31^\circ$] find $\angle BDC$. (See Lesson-15)

3. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਦਿਓ। 2

Answer any one of the following questions.

- (ੳ) ਦੋ ਚੱਕਰ 9 ਸੈ.ਮੀ. ਅਤੇ 12 ਸੈ.ਮੀ. ਅਰਧ ਵਿਆਸ ਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਚੱਕਰ ਦਾ ਅਰਧ ਵਿਆਸ ਪਤਾ ਕਰੋ ਜਿਸਦਾ ਖੇਤਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਚੱਕਰਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲਾਂ ਦੇ ਜੋੜ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

(ਪਾਠ-20 ਦੇਖੋ)

The radius of two circles are 9cm and 12cm. Find the radius of a circle whose area is equal to the sum of the areas of these two circles. (See Lesson-20)

- (ਅ) ਇੱਕ ਸਮਲੰਬ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ 64 ਵਰਗ ਸੈ.ਮੀ. ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਮਾਨਅੰਤਰ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ 10 ਸੈ.ਮੀ ਅਤੇ 6 ਸੈ.ਮੀ. ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਮਾਨਅੰਤਰ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਦੂਰੀ ਪਤਾ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ-20 ਦੇਖੋ)

The area of a trapezium is 64 cm^2 . If its parallel sides are 10cm and 6cm, then find the distance between the parallel sides. (See Lesson -20)

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਦਿਓ। 4

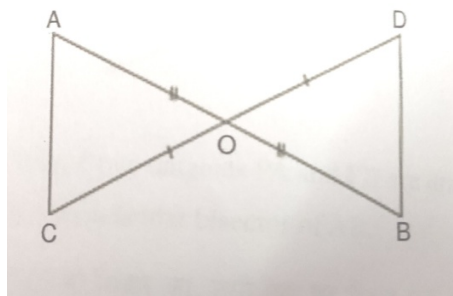
Answer any one of the following questions.

- (ੳ) ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ 'O' AB ਅਤੇ CD ਦਾ ਮੱਧ ਬਿੰਦੂ ਹੈ। ਸਿੱਧ ਕਰੋ $AC = BD$ ਅਤੇ $AC \parallel BD$.

(ਪਾਠ-11 ਦੇਖੋ)

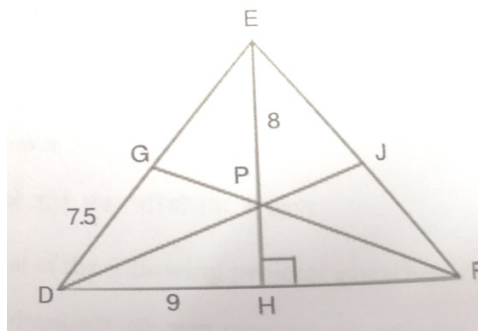
In figure, 'O' is the midpoint of AB and CD. Prove that $AC = BD$ and $AC \parallel BD$.

(See Lesson-11)

(ਅ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ, P ਬਿੰਦੂ $\triangle DEF$ ਦਾ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ ਅਤੇ EH, DF ਉੱਤੇ ਲੰਬ ਹੈ। ਜੇਕਰ $DH = 9\text{cm}$, $DG = 7.5\text{cm}$, $EP = 8\text{cm}$ ਅਤੇ $DE = FE$ ਹੋਵੇ ਤਾਂ FH, EH, PH ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ $\triangle DEF$ ਦਾ ਪਰਿਮਾਪ ਪਤਾ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ-12 ਦੇਖੋ)

In the figure below, P is the centroid of $\triangle DEF$, EH is perpendicular to DE. If $DH = 9\text{cm}$, $DG = 7.5\text{cm}$, $EP = 8\text{cm}$, and $DE = FE$. Find the length of FH, EH, PH and the perimeter of $\triangle DEF$.

(See Lesson-12)

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਦਿਓ।

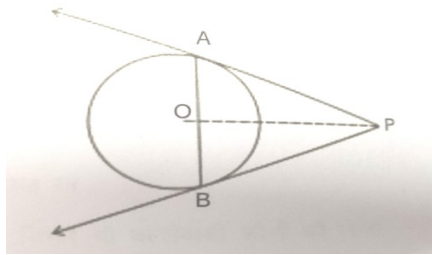
4

Answer any one of the following questions.

(ੳ) ਇੱਕ ਬਾਹਰੀ ਬਿੰਦੂ P ਤੋਂ ਦੋ ਸਪਰਸ਼ ਰੇਖਾਵਾਂ PA ਅਤੇ PB ਇੱਕ ਚੱਕਰ ਤੇ ਖਿੱਚੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਕੇਂਦਰ O ਹੈ

ਸਿੱਧ ਕਰੋ ਕਿ OP, AB ਦਾ ਲੰਬ ਦੁਭਾਜਕ ਹੈ।

(ਪਾਠ-17 ਦੇਖੋ)

From an external point P two tangents PA and PB are drawn to the circle with centre O, prove the OP is the perpendicular bisector of AB. (See Lesson-17)

(ੳ) ਇੱਕ 30 ਮੀਟਰ ਉਚੀ ਮੀਨਾਰ ਦੇ ਸਿਖਰ ਦਾ ਉਸੇ ਤਲ ਤੇ ਸਥਿਤ ਦੂਜੀ ਮੀਨਾਰ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਉਨਿਆਨ ਕੋਣ 60° ਡਿਗਰੀ ਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਮੀਨਾਰ ਦੇ ਸਿਖਰ ਦਾ ਪਹਿਲੀ ਮੀਨਾਰ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਉਨਿਆਨ ਕੋਣ 30° ਦਾ ਹੈ। ਦੋਨਾਂ ਮੀਨਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਦੂਰੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਮੀਨਾਰ ਦੀ ਉਚਾਈ ਪਤਾ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ-23 ਦੇਖੋ)

The angle of elevation of the top of a tower 30 m high from the foot of another tower in the same plane is 60° , and the angle of elevation of the top of the second tower from the foot of the first tower is 30° . Find the Distance between the two towers and also the height of the other tower.

(See Lesson-23)

6. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਰਿਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਬਣਾਵੋ।

6

Prepare any one project out of the following projects given below.

(ੳ) ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ/ਪਿੰਡ ਦੇ 50 ਪਰਿਵਾਰਾਂ/ਘਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਜਨਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਆਮਦਨ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰੋ।

(i) ਜਨਸੰਖਿਆ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਰਮਬਾਰਤਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਸਾਰਣੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਉ?

(ii) ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਔਸਤ ਅਕਾਰ ਪਤਾ ਕਰੋ। ਕਿੰਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਔਸਤ ਅਕਾਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹਨ?

(iii) ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ 10 ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਲਈ ਦੰਡ ਆਰੇਖ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਓ।

(ਪਾਠ-24 ਅਤੇ 25 ਦੇਖੋ)

Conduct a survey of atleast 50 households from your locality/village, regarding population and family income.

- (i) Present the data related to family members in tabular form mentioning frequencies.
- (ii) Calculate the average family size. How many families are above the average family size?
- (iii) Draw the Bar graph for top 10 earning families. (See Lesson-24 and 25)

(ਅ) ਇਸ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਮੈਚ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖੋ। ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਓ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਨਾਂ ਟੀਮਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

- 1 ਹਰੇਕ ਖਿਡਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਦੌੜਾਂ।
- 2 ਦੋਨਾਂ ਟੀਮਾਂ ਦੀਆਂ ਔਸਤ ਦੌੜਾਂ।
- 3 ਹਰੇਕ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ ਜਿਸਨੇ ਵੀ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਦੀ ਦੌੜਾਂ ਦੀ ਦਰ।
- 4 ਹਰੇਕ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ ਜਿਸਨੇ ਵੀ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਦੀ ਦੌੜਾਂ ਦੀ ਦਰ।
- 5 ਜਿਤਣ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ 5 ਬੱਲੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਲਈ ਦੰਡ ਆਰੇਖ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਓ।

(ਪਾਠ-24 ਅਤੇ 25 ਦੇਖੋ)

Observe a Cricket match to be held in the current year. Prepare a project report indicating comparison of the performance of the two teams with respect to

- (i) data of individual scores
- (ii) team-wise average score
- (iii) run rate of individual batsman who did batting
- (iv) run rate of individual bowler who did bowling
- (v) draw the Bar Graph for displaying the 5 top scorer batsman of the winning team.

(See Lesson-24 & 25)

ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ

Science and Technology

(212)

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ – ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 20

Max. Marks : 20

ਨੋਟ: (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given at same place.

(ii) ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਂ, ਰੋਲ ਨੰਬਰ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਆਦਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, subject on the top of the first page of the answer sheet.

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

(ੳ) ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੋ ਖਗੋਲੀਆ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਭਿੰਨਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 11 ਦੇਖੋ)

Observe the factors which make the variation in forces of attraction between any two celestial objects in the universe.

(See Lesson-11)

(ੳ) ਦੈਨਿਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦੋ ਸਹੀ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਗਰਮੀ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 14 ਦੇਖੋ)

Explain thermal expansion process with the help of diagram and two suitable examples from daily life.

(See Lesson 14)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ।

2

(ੳ) ਯੋਗਿਕਾਂ ਦੇ ਸੂਤਰ ਲਿਖੋ।

(ਪਾਠ 3

ਦੇਖੋ)

- (i) $\text{Ca}^{2+} \text{PO}_4^{3-}$
- (ii) $\text{NH}_4^+ \text{CO}_3^{2-}$
- (iii) $\text{Al}^{3+} \text{SO}_3^{2-}$
- (iv) $\text{C}^{4+} \text{Cl}^-$

Write the formula of the compounds.

(See Lesson-3)

- (i) $\text{Ca}^{2+} \text{PO}_4^{3-}$
- (ii) $\text{NH}_4^+ \text{CO}_3^{2-}$
- (iii) $\text{Al}^{3+} \text{SO}_3^{2-}$
- (iv) $\text{C}^{4+} \text{Cl}^-$

(ਅ) ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਰਸਾਇਨ ਕਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 4 ਦੇਖੋ)

- (i) $\text{Mg} + \text{CuSO}_4 \rightarrow$
ਗਰਮ
- (ii) $\text{Pb}(\text{NO}_3)_2 \rightarrow$
- (iii) $\text{Ag} + \text{FeSO}_4 \rightarrow$
ਗਰਮ
- (iv) $2\text{FeSO}_4 (\text{s}) \rightarrow$

(See Lesson-3)

- (i) $\text{Mg} + \text{CuSO}_4 \rightarrow$
Heat
- (ii) $\text{Pb}(\text{NO}_3)_2 \rightarrow$
- (iii) $\text{Ag} + \text{FeSO}_4 \rightarrow$
Heat
- (iv) $2\text{FeSO}_4 (\text{s}) \rightarrow$

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ-

2

Answer any one out of the following questions in about 40 to 60 words.

(ੳ) ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਅਜਿਹੇ ਸੈਲ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੂਤਰੀ ਵੰਡ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਵੰਡ ਨਾਲ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਸੈਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੈਲਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੈੱਲ ਭਰੂਣ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਬਾਲਗ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਲਿਖੋ।

(ਪਾਠ 21 ਦੇਖੋ)

There are some unspecialized cells in our body which have capacity to undergo mitosis and can redivide to produce number of identical cell. Name the type of cell and from where these cells obtained in an embryo and adults. (See Lesson-21)

(ਅ) ਜੇਕਰ ਅਨੁਮਸਤਿਕ (cerebellum) ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

(ਪਾਠ 23 ਦੇਖੋ)

If the cerebellum is not functioning properly, which activities of our body would get affected?

(See lesson-23)

(ੲ) ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਭਾਗ ਸੰਪੂਰਣ ਇੱਛਤ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਪਾਠ 23 ਦੇਖੋ)

Which part of the brain controls all involuntary actions?

(See lesson-23)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦਾ ਉਤਰ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

4

Answer any one out of the following questions in about 100 to 150 words

(ੳ) ਤੁਸੀਂ ਸਵਤੰਤਰ, ਜਬਾਨੀ ਅਤੇ ਬੋਧਿਕ ਸੰਚਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਯੰਤਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 18 ਦੇਖੋ)

You select any one device for sound communication other than independent, oral or printed communication and explain its working with the help of diagram.

(See lesson-18)

(ੴ) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 4 ਦੇਖੋ)

Explain the following

(See lesson-4)

- ਆਇਨਕ ਯੋਗਿਕ ਗਲਤ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਹਿ-ਸੰਯੋਗਿਕ-ਯੋਗਿਕ ਬਿਜਲਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।
- Ionic compounds conduct electricity in molten state but covalent compounds are not able to conduct electricity in molten state.
- ਨੈਥਲੀਨ ਦਾ ਗਲਨਾਕ (ਪਿਘਲਾਓ ਦਰਜਾ) 353.4K ਅਤੇ ਸੋਡੀਅਮ ਕਲੋਰਾਈਡ ਦਾ ਪਿਘਲਾਓ ਦਰਜਾ 1074K ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

- The melting point of naphthalene is 353.4K but the melting point of sodium chloride is 1074K

(ii) ਰੇਡਾਕਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਹਿਤ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

Explain Redox Reaction with example.

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦਾ ਉੱਤਰ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

4

Answer any one out of the following questions in about 100 to 150 words.

ੳ ਇੱਕ ਉੱਚੀ ਅਤੇ ਲੰਬਾਤਰ ਸੈਲਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁੱਝ ਸਥਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਤ ਸਿਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸੀਲੀਆ (ਰੋਮ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪੇਟ ਅਤੇ ਆਂਤੜੀ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸਤਰ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਉੱਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਕਾਰਜ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿਉ।

(ਪਾਠ 21 ਦੇਖੋ)

A group of tall, elongated cells having cilia at their free ends, are found in the inner lining of the stomach and intestine. Name this tissue and also mention its function in the body?

(ਅ) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦਰਦ, ਅੰਦਰੂਨੀ ਖੂਨ ਦਾ ਵਹਾਅ ਅਤੇ ਆਂਤੜੀ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ/ਦਰਦ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ।

(ਪਾਠ 32 ਦੇਖੋ)

A person is suffering from muscular pain, internal bleeding, impaired digestion and severe colic pain. Answer the following— (See lesson-32)

(i) ਉਸ ਰੋਗ ਅਤੇ ਉਸ ਜੀਵਾਣੂ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਪੀੜਤ ਹੈ।

Name the disease that person is suffering from and its causative organism.

(ii) ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਜੀਵਾਣੂ ਦਾ ਸੰਭਾਵਿਤ ਢੰਗ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ?

What will be the possible mode of transmission of this disease?

(iii) ਇਸ ਰੋਗ ਤੋਂ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

How can it be prevented?

(iv) ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਉਪਚਾਰ ਲਈ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਦਵਾਈ ਲੈਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

What type of drugs can be suggested by a doctor for its treatment?

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6. ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

6

Prepare any one project out of the given below

ੳ) ਘਰੇਲੂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਜਲੀ ਊਰਜਾ ਦੀ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। ਇਕ ਘਰੇਲੂ ਸਰਕਲ ਜੋ ਇਕ ਖੰਭੇ ਤੋਂ ਕਮਰੇ ਤੱਕ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਰੰਟ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਬਣਾਓ। ਨਾਲ ਹੀ ਅਰਥ-ਤਾਰ, ਸਵਿੱਚ ਅਤੇ ਫਿਓਜ਼ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ। ਦੂਜੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ/ਮੈਗਜ਼ੀਨ/ਇੰਟਰਨੈਟ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਮਦਦ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

Write a note on distribution of electric energy for household purposes. Make a household circuit that shows current coming from a pole to your room and explain role of earth wire, socket, switch and fuse as well. You can take help of various books/magazine/Internet as well as your Science & Technology despatch-1.

ਅ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਸਪਾਸ ਦੇ ਸਕੂਲ ਜਾ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਾ ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਜਾਓ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਰਸਾਇਨਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦਿਓ।

Visit nearby school or college laboratory and collect information about some chemicals those are using in laboratory. Answer the following—

i ਕਾਰਬਨਿਕ ਅਤੇ ਅਕਾਰਬਨਿਕ ਰਸਾਇਣਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

How will you differentiate between organic and inorganic chemicals?

ii ਐਥੇਨੌਲ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜਾ ਕਾਰਜ ਸਮੂਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

Name the functional group present in ethanol.

iii ਕਾਰਬਨ ਦੇ ਐਲੋਟਰਾਪ ਰੂਪਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

Name the allotropic forms of carbon.

iv ਅਲਕੋਹਲ ਅਤੇ ਕਾਰਬਾਕਸਲਿਕ ਤੇਜ਼ਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਅੰਤਰ ਕਰੋਗੇ।

How will you differentiate between alcohols and carboxylic acids?

v ਸੰਤ੍ਰਿਪਤ ਅਤੇ ਅਸੰਤ੍ਰਿਪਤ ਹਾਈਡ੍ਰੋਕਾਰਬਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅੰਤਰ ਕਰੋਗੇ।

How will you differentiate between saturated and unsaturated hydrocarbons

vi. CO₂ ਇੱਕ ਕਾਰਬਨਿਕ ਜਾਂ ਅਕਾਰਬਨਿਕ ਯੋਗਿਕ ਹੈ?

CO₂ is an organic or inorganic compound?

ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ

Social Science

(213)

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ – ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 20

Max. Marks : 20

ਨੋਟ: (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given at same place.

(ii) ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਂ, ਰੋਲ ਨੰਬਰ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਆਦਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, subject on the top of the first page of the answer sheet.

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-1 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following question in about 40-60 words.

ੳ. ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਰ ਯੁੱਗ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 0 ਦੇਖੋ)

Examine Hunting stage of Human Development.

(See Lesson 0)

ਅ. ਭੀਮਬੇਦਕਾ ਗੁਫਾ ਵਿੱਚ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 0 ਦੇਖੋ)

Analyse Bhimbedka cave paintings.

(See Lesson 0)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-2 Answer any one out of the following questions in about 40 to 60 words. 2

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-2 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

ੳ. ਹਾਲਾਂਕਿ ਭੌਤਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਦੋ ਨੁਕਤੇ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ 9 ਦੇਖੋ)

Though Northern India and Southern India are physiographically different from each other yet they have their own characteristics. Write any two points. (See Lesson 9)

ਅ. ਤੁਹਾਡੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਬਰਖਾ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। (ਪਾਠ 9 ਦੇਖੋ)

How rain affects socio-cultural life in your community? (See lesson - 10)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-3 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

ੳ. “ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸੰਘਾਤਮਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਇਕਾਤਮਕ ਹੈ।” ਇਸ ਕਥਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿਓ। (ਪਾਠ 15 ਦੇਖੋ)

“Constitution of India is federal in form but unitary in spirit,” Support the statement with two examples. (Lesson - 15)

2. ਅ. ਕਿਹੜੇ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸੋਧਾਂ ਨੇ ਅਤੇ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦਾ ਮਾਰਗ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਾਰਨ ਦੱਸ ਕੇ ਸਮਝਾਓ। (ਪਾਠ 18 ਦੇਖੋ)

“Which amendments and how have paved the way for women empowerment.” Explain by giving reasons. (See lesson 18)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-4 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4

Answer any one of the following question in about 100-150 words.

ੳ. ਸੰਗਮ ਯੁੱਗ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਉਪਲਬੱਧੀਆਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 1 ਦੇਖੋ)

Critically examine Sangam Age and its achievement. (See Lesson 1)

ਅ. “ਖੇਤਰਵਾਦ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕਤਾ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਕਾਰਨਵਿੱਤ ਲਗਦਾ ਹੈ।” ਇਸ ਕਥਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੋਈ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਰਕ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ।
(ਪਾਠ 24 ਦੇਖੋ)

“Regionalism is considered as the greatest challenge to the national integration of India. But sometime, this thinking is reasonable also”. Support the statement with any two suitable arguments.
(See Lesson—24)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-5 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4

Answer any one of the following questions in about 100-150

ੳ. ਭਾਰਤ ਦੇ ਰੇਖਾ ਮਾਨ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਉਪਯੁਕਤ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਉ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਵੀ ਲਿਖੋ।

1. ਅਰਾਵਲੀ ਦਾ ਉਚਤਮ ਸਿਖਰ। (ਪਾਠ 9 ਦੇਖੋ)
2. ਅਰਬ ਸਾਗਰ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨਦੀ।
3. 20 ਸੈ.ਮੀ. ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਾਲਾਨਾ ਵਰਖਾ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ।
4. ਜਲੋਢ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਖੇਤਰ।

On the outline map of India, mark and label the following with appropriate symbols.

- (i) The highest peak of Aravali (See Lesson 9)
- (ii) Main river ending in Arab Sagar
- (iii) The area of less than 20 cm annual rainfall
- (iv) Area of Alluvial soil .

ਅ. ਅਜਿਹੀਆਂ ਦੋ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣ ਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਪਚਾਰ ਵੀ ਸੁਝਾਓ।

(ਪਾਠ 22 ਦੇਖੋ)

Identify any two problems which you feel hindrance in the path of free and fair elections and suggest remedies.

(See lesson 22)

6. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰਿਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕੋਈ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। 6

Make any one project out of the given below.

ੳ. “ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਔਰਤ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਘਰੇਲੂ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।” ਤੁਸੀਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਦਫਤਰ ਜਾ ਕੇ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰੋ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਦੇ ਹੋਏ ਸਰਪੰਚ ਦੁਆਰਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਤਰੀਕੇ ਸੁਝਾਓ।

“A woman with two children is working as a domestic help in a village. She wants to educate her children, but fails.” Visit the office of the Sarpanch of the village and get information regarding various programmes and policies for free and compulsory education. On the basis of information collected from the office of the Sarpanch, write a report suggesting the ways to ensure the education of the Childrens by the Sarpanch of the village.

ਅ. ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਆਪ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ 10 ਘਰਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰੋ ਅਤੇ 3 ਉਮਰ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਪਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ। ਸਰਵੇਖਣ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸਾਰਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Conduct a survey of about 10 households in your village or city or the locality where you live in. Try to find out the sex ratio in three broad age groups. The survey can be conducted in the following format:

ਲੜੀ ਨੰ: S.No.	ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਮਰ ਸਮੂਹ (ਸਾਲ) Broad Age Group (Years)	ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ Number of Males	ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ Number of Females	ਕੁੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਮਰਦ-ਔਰਤ Percentage of total Male- Female	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ Sex Ratio
1.	0-14				
2.	15-59				
3.	60+				

ਸਾਰਣੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਪਤਾ ਕਰੋ। ਉਮਰ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਬਦਲਾਅ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਘੱਟਦੀ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਹੈ? ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਟਿਆਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ?

On the basis of information generated in the table, find out the sex ratio according to broad age groups. What is the trend of sex ratio according to age groups? Does it decline or increase? Prepare a report on status of sex ratio based on data. What would be the impact of these findings on our society?

ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ

Economics

(214)

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ – ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 20

Max. Marks : 20

ਨੋਟ: (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given at same place.

(ii) ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਂ, ਰੋਲ ਨੰਬਰ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਆਦਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, subject on the top of the first page of the answer sheet.

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-1 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following question in about 40-60 words.

ੳ. “ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਕਮੀ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ ਵਰਣਨ ਕਰੋ” (ਪਾਠ 1 ਦੇਖੋ)

"Economics is a science of scarcity and choice". Explain. (See Lesson 1)

ਅ. ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਹਿਤ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਓ। (ਪਾਠ 2 ਦੇਖੋ)

Illustrate the difference between economic and non-economic with examples.

(See Lesson 2)

2. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

2

Answer any one out of the following questions in about 40 to 60 words.

ੳ. ਇੱਕ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਇੱਕ ਢਾਂਚਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜ਼ਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਕਿਸਤਰ੍ਹਾਂ? ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 4 ਦੇਖੋ)

An economy is a framework where all economic activities are carried out. Explain how?
(See Lesson 4)

ਅ. ਕਿਰਤ ਤੀਬਰ ਤਕਨਾਲੌਜੀ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀ ਤੀਬਰ ਤਕਨਾਲੌਜੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 7 ਦੇਖੋ)

Distinguish between labour intensive technology and capital intensive technology.
(See Lesson 7)

3. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 2

Answer any one out of the following questions in about 40 to 60 words.

ੳ. ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਕਿ ਦੁਰਲਭ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਪਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਧਨ
ਵਿਅਰਥ ਹਨ? ਟਿਪਣੀ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 5 ਦੇਖੋ)

Do you agree that if the scarce resources are not utilized fully, it is wastage of
resources? Comment. (See Lesson 5)

ਅ. ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਰਣਨ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 3 ਦੇਖੋ)

Goods and services play an important role in an economy. Explain. (See Lesson 3)

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4

Answer any one out of the following questions in about 100 to 150 words.

ੳ. ਸਕਰਾਤਮਕ ਅਰਥ ਸਾਸ਼ਤਰ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਅਰਥ ਸਾਸ਼ਤਰ ਤੋਂ ਕਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਭਿੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਵਰਣਨ
ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 1 ਦੇਖੋ)

How does positive economics differ from normative economics? Explain these with
illustrations. (See Lesson 1)

ਅ. ਸਾਹਿਲ ਇੱਕ ਉਦਮੀ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਉਦਮੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ

ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ? (ਪਾਠ 6 ਦੇਖੋ)

Sahil wants to become an entrepreneur. What functions need to be performed by him as an entrepreneur? (See Lesson 6)

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4
 Answer any one out of the following questions in about 100 to 150 words.

ੳ. ਇੱਕ ਕਾਲਪਨਿਕ ਸੰਖਿਆਤਮਕ ਉਦਾਹਰਣ/ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮੰਗ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 9 ਦੇਖੋ)

State and explain the law of demand with the help of a hypothetical numerical example/schedule. (See Lesson 9)

ਅ. ਉਦਾਹਰਣ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 5 ਦੇਖੋ)

Explain the central problem of an economy with the help of an example. (See Lesson 5)

6. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰਿਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਬਣਾਓ। 6
 Prepare any one project out of the following projects given below.

ੳ. ਉਪਭੋਗਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਉਤਪਾਦਨ ਵਸਤੂਆਂ ਤੋਂ ਉਪਭੋਗ ਵਸਤੂਆਂ ਕਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਭਿੰਨ ਹਨ। (ਪਾਠ 3 ਦੇਖੋ)

Make a list of consumer and producer goods and try to explain how consumer goods differ from producer goods on the basis of usage. (See Lesson 3)

ਅ. ਨਿਮਨ ਲਿਖਤ ਸਾਰਣੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਔਸਤ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 7 ਦੇਖੋ)

ਕਿਰਤ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ	ਕੁੱਲ ਉਤਪਾਦ (ਇਕਾਈਆਂ)	ਸੀਮਾਂਤ ਉਤਪਾਦ	ਔਸਤ ਉਤਪਾਦ
0	10		
1	15		
2	20		
3	27		
4	36		
5	40		

Calculate marginal product and average product with the help of the following table.
(See Lesson 7)

Units of labour	Total Product (Units)	Marginal Product	Average Product
0	10		
1	15		
2	20		
3	27		
4	36		
5	40		

ਵਿਵਸਾਇ ਅਧਿਐਨ

Business Studies

(215)

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ- ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 20

Max. Marks : 20

ਨੋਟ: (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given at same place.

(ii) ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਂ, ਰੋਲ ਨੰਬਰ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਆਦਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, subject on the top of the first page of the answer sheet.

1 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 2

Answer any one of the following question in about 40-60 words.

ੳ. ਭਾਰਤ ਦੁਆਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਨਿਭਾਏ ਗਏ ਰੋਲ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 1 ਦੇਖੋ)

Discuss the role of India in preventing environmental pollution. (See Lesson 1)

ਅ. ਇੱਕ ਵਿਵਸਾਈ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਲੋਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 2 ਦੇਖੋ)

As a businessman state the different types of activities you would undertake in your day to day running of your business. (See Lesson 2)

2. 1 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 2

Answer any one out of the following questions in about 40 to 60 words.

ੳ. ਇਕੋ ਮਲਕੀਅਤ ਕਾਰੋਬਰ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਹੈ। ਕੀ ਵਪਾਰਕ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਮਲਕੀਅਤ ਰੂਪ ਸਦਾ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। (ਪਾਠ 3 ਦੇਖੋ)

Sole proprietorship business is easy to form and wind up. Can a sole proprietorship form of business organisation exist forever? (See Lesson 3)

ਅ. ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਪਾਰ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਜਾਣਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। (ਪਾਠ 5 ਦੇਖੋ)

'The movement of goods and persons is very important in business'. In light of the statement discuss the importance of transport in business. (See Lesson 5)

3 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 2
Answer any one out of the following questions in about 40 to 60 words.

ੳ. ਏ-ਮੇਲ ਲਿਖਤੀ ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 7 ਦੇਖੋ)

"E-mail is the fastest method of transmitting written messages". Explain.

(See Lesson 7)

ਅ. “ਗੁਦਾਮ ਭੰਡਾਰਨ ਵਪਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਹੈ।” ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 6 ਦੇਖੋ)

Warehousing is one of the important auxiliaries to trade. Explain this statement.

(See Lesson 6)

4- ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4
Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

ੳ. ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 4 ਦੇਖੋ)

On the basis of ownership Companies can be of four types. Discuss the characteristics of the different types of companies. (See Lesson-4)

ਅ. ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 8 ਦੇਖੋ)

State the characteristics of Public Provident Fund Account.

(See Lesson-8)

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4
Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

ੳ. ਅਜੋਕੇ ਬੈਂਕਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 9 ਦੇਖੋ)

Explain the recent developments in the field of banking and the latest facilities offered to its customers. (See Lesson 9)

ਅ. “ਇੱਕ ਗੁਦਾਮ ਭੰਡਾਰਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਲਖਣ ਗੁਦਾਮ ਭੰਡਾਰਨ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਕੁੱਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।” ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 6 ਦੇਖੋ)

'A warehouse is said to be an ideal warehouse if it possesses certain characteristics'.

Explain.

(See Lesson 6)

6. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਪਰਿਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾ ਬਣਾਓ।

6

Prepare any one project out of the following projects given below.

ੳ. ਨੇੜੇ ਦੀ ਕਿਸੀ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਜਾਓ ਜਾਂ ਇੱਕ ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਸੇਵਿੰਗ ਅਕਾਊਂਟ ਖਾਤਾ ਖੋਲਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਪੁੱਛੋ। ਇਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 9 ਦੇਖੋ)

Visit a nearby bank else call on toll free number and enquire the procedure to open a savings bank account. Make a report.

(See Lesson-9)

ਅ. ਤੁਹਾਡੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰੋ। ਉਥੇ ਦੀਆਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 5 ਦੇਖੋ)

Visit a cooperative society in your locality. Make a report on the activities undertaken challenges faced and number of members in the society.

(See Lesson-5)

ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ

Home Science

(216)

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ – ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 20

Max. Marks : 20

ਨੋਟ: (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given at same place.

(ii) ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਂ, ਰੋਲ ਨੰਬਰ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਆਦਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, subject on the top of the first page of the answer sheet.

1 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

2

Answer any one of the following question in about 40-60 words.

ਉ. ਤੁਸੀਂ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦੇ ਲਈ ਘਰ ਡਲੀਵਰੀ ਖਾਣਾ ਸੇਵਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਪਰੋਸੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਅਹਾਰ ਦਾ ਮੀਨੂ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨਾ 3 ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋਗੇ?

(ਪਾਠ 3.21, 22)

You want to start home delivery food service for lunch. Prepare the menu for the balanced meal to be served. Which three ethical grounds you will maintain in your business?

(See Lesson 3,21,22)

ਅ. ਲਾਲ ਮਿਰਚ ਸੁਕਾਉਣਾ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦਾ ਵਪਾਰ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਧਾ ਕਰੋਗੇ?

(ਪਾਠ 5 16 ਦੇਖੋ)

Drying of red chillies is your family business. After studying Home Science how can you increase your family income? (See Lesson 5,16)

2 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 2

Answer any one of the following question in about 40-60 words.

ੳ. ਨਰਸਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ 3 ਤੋਂ 6 ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੋਟਰ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 18,19 ਦੇਖੋ)

Three to six year old children study in a nursery school. Explain with examples about their motor and language development in each year. (See lesson 18, 19)

ਅ. ਤੁਹਾਡੇ ਸਮੁਦਾਇ ਦੇ ਲੋਕ ਹਵਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ? (ਪਾਠ 6,7 ਦੇਖੋ)

Find out how the people of your community get affected by air and water pollution. How can you help them to overcome from it? (See Lesson 6,7)

3. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 2

Answer any one of the following question in about 40-60 words.

ੳ. ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀਆਂ 6 ਕਿਸਮਾਂ ਚੁਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਤੰਤੂ, ਬਣਾਵਟ ਅਤੇ ਮੁਕੰਮਲਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

(ਪਾਠ 10,11 ਦੇਖੋ)

Select any six kinds of clothes used in your home. Identify their type of fabric, weave and finishes.

(See lesson 10,11)

ਅ . 18 ਸਾਲ ਦੇ ਨੰਨੂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਚੁਰਾਉਣ ਅਤੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਦਤ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਆਦਤ ਤੇ 4 ਕਾਰਣ ਅਤੇ 4 ਉਪਾਓ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ 1,2, 3 ਦੇਖੋ)

Nannu, a 18 year old boy has the habit of stealing money and telling lies. Find out four causes for his behaviour and suggest four solutions. (See Lesson 1,2,3)

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।
Answer any one of the following questions in about 100 to 150 words.

4

ੳ. ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਕ ਸਿਲਕ ਦੀ ਸਾੜੀ ਕੱਢੀ ਹੈ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦਿਓ।
(ਪਾਠ 9,10 ਦੇਖੋ)

- (i) ਇਹ ਸਿਲਕ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੱਪੜਾ, ਸਪਰਸ਼ ਅਤੇ ਜਵਲਣ ਪ੍ਰੇਖਣ ਕਰਕੇ ਪਤਾ ਕਰੋ।
- (ii) ਕਈ ਦਿਨ ਤੋਂ ਰੱਖੀ ਸਿਲਕ ਦੀ ਡਰੈਸ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੋਰੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਉਪਾਓ ਦੱਸੋ।
- (iii) ਤੁਸੀਂ ਸਿਲਕ ਦੇ ਡਰੈਸ ਤੇ ਮਾਵਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਾਵੋਗੇ ਅਤੇ ਸੁਕਾ ਕੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਰੋਗੇ?
- (iv) ਉਸ ਤੇ ਲੱਗੇ ਚਿਕਨਾਈ ਦੇ ਦਾਗ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਟਾਵੋਗੇ?

You have taken out your silk dress to wear in a marriage party. In this relation answer the following—

- (i) Is it really silk or some other fabric. Then confirm by performing touch and burning tests
- (ii) You found a hole in your dress, tell its reason and suggest a solution
- (iii) How will you starch, dry and iron the dress?
- (iv) How will you remove oily marks from your dress?
(See Lesson 9,10)

ਅ. ਤੁਸੀਂ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦਿਓ।

- (i) ਸਵੇਰੇ ਉਠਣ ਅਤੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੱਕ 12 ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸਾਰਣੀ ਬਣਾਓ।
- (ii) ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਆਮਦਨ ਖਰਚ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਓ।
- (iii) ਆਪਣੇ ਸਵੇਰ ਦੇ ਨਾਸ਼ਤੇ ਅਤੇ ਟਿਫਨ ਡੱਬੇ ਦਾ ਮੀਨੂ ਬਣਾਓ।
- (iv) ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।
(ਪਾਠ 3,7,8,15,16 ਦੇਖੋ)

You are a full time worker in a company on a salary of 20,000/ pm. In this relation answer the following?

- (i) Make a time plan for 12 hours from getting up to returning home.
- (ii) Make a spending plan when you are staying in a rented room.
- (iii) Make a menu plan for your breakfast and tiffin box
- (iv) Analyse your health dimensions and life style.
(See Lesson 3,7,8,15,16)

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।
Answer any one of the following questions in about 100 to 150 words.

4

ੳ. ਰਹੀਮ ਨੰਗੇ ਪੈਰ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਣ ਕਰਕੇ ਬਿਮਾਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦਿਓ।

- (i) ਉਸਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਕੀ ਸੰਭਵ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ?
- (ii) ਉਸਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਕੋਈ 2 ਲੱਛਣ ਲਿਖੋ?
- (iii) ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕੋਈ 2 ਉਪਾਅ ਸੁਝਾਓ?
- (iv) ਕੀ ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਰੋਗ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਕ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੈ?
(ਪਾਠ 6,7,8 ਦੇਖੋ)

Rahim fell sick after walking barefoot in the fields. Answer the following in this regard:

- (i) What can be possible cause of his sickness?
- (ii) Indicate two possible symptoms of his disease
- (iii) Suggest two preventive measures
- (iv) Is this sickness related to low immunity? (See Lesson 6,7,8)

ਅ. ਤੁਸੀਂ, ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਅਤੇ 22 ਸਾਲ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਇਸਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦਿਉ।

(i) ਤੁਹਾਡਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕਿਹੜੇ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਸੋਧ ਕਰੋ।

(ii) ਤੰਦਰੁਸਤ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੇ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੋ?

(iii) ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਕਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚਾਵੋਗੇ?

(iv) ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਮੁੱਲਾਂ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?

(ਪਾਠ 17, 20, 21 ਦੇਖੋ)

You live with your parents and 22 years old brother Keeping this in mind, answer the following:

- (i) Which life stage is your family undergoing? Explain briefly.
- (ii) What do the family members do to maintain healthy relationships?
- (iii) How will you protect your brother from bad company?
- (iv) What is importance of family values in your life? (See lesson 17,20,21)

6. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਰਿਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

6

Prepare any one project out of the given below:

ੳ. ਤੁਸੀਂ ਨੇੜੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਵੋ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖੋ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਟਿਪਣੀ ਲਿਖੋ?

(i) ਕੋਈ 10 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਡੱਬਾ ਬੰਦ ਖਾਣੇ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਚੋਂ, ਹਰ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬੱਧ ਮੁੱਖ ਖੁਰਾਕ ਸਮੂਹ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰੋ।

(ii) ਕੋਈ ਵੀ 10 ਵਸਤਰ ਚੁਣੋ। ਹਰ ਇੱਕ ਦਾ ਤੰਤੂ ਪਹਿਚਾਣੋ ਅਤੇ ਉਸ ਵਸਤਰ ਦੇ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਉਪਯੁਕਤਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।

(iii) ਘਰ ਘਰ ਉਪਲਬੱਧ 4 ਉਪਕਰਨ ਚੁਣੋ ਹਰੇਕ ਦਾ ਮਾਣਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਗਰੰਟੀ ਕਾਰਡ ਦੀ ਉਪਲਬੱਧਤਾ ਜਾਂਚੋ।

(iv) ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਫਾਈ ਲਈ 4 ਸਫਾਈ ਏਜੰਟ ਚੁਣੋ। ਇੱਕ ਚਾਰਟ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇੱਕ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਲਾਭ ਲਿਖੋ।

(v) ਫਸਟ ਏਡ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ 10 ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੱਸੋ। ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਲਿਖੋ।

(vi) 2 ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਸੂਖਮ ਕਿਰਿਆਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ 4 ਖਿਡੌਣਿਆਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਲਿਖੋ। ਆਪਣੇ ਉਤਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਲਿਖੋ।

(ਪਾਠ 3, 5, 10, 12, 13, 18, 22 ਦੇਖੋ)

Visit your nearby market and identify the following and give suitable comment on that:

(i) Select 10 different packaged foods, Identify the major food group in the food item.

- (ii) Select 10 clothes or garments. Identify the fiber at each and discuss its suitability for the garment.
- (iii) Select 4 household gadgets. Identify the standard mark and availability of guarantee card
- (iv) Choose 4 cleaning agents for your house. Prepare a chart of the cost and advantages of each.
- (v) Suggest any 10 items required for a first-aid box, with justifications.
- (vi) Suggest any 4 toys for 2 year child to foster fine motor development. Justify your answer.
(See Lesson, 3,5,10,12,13,18,22)

ਅ. ਆਪਣੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦਿਓ?

- (i) ਕਿਸੇ 2 ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਓ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਖਾਨਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਲਿਖੋ। ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਪਖਾਨੇ ਦੇ ਦੋ ਦੋ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀਆਂ ਲਿਖੋ।
- (ii) ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ 4 ਸੁਝਾਅ ਦਿਓ ਜੋ ਘਰ ਤੇ ਪਾਪੜ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਆਮਦਨੀ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- (iii) ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਘਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦਫਤਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ਤੇ ਅਤੇ ਪੈਕ ਲੰਚ ਦੀ ਅਹਾਰ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।
- (iv) ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲਈ 6 ਤੋਂ 8 ਵਜੇ ਲਈ ਸਮਾਂ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਓ।
- (v) ਤੁਸੀਂ 18 ਸਾਲ ਦੇ ਹੋ। ਆਪਣੀ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਭੈਣ ਅਤੇ 16 ਸਾਲ ਦੇ ਭਰਾ ਦੀ ਸਰੀਰਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ 4 ਅੰਤਰ ਦੇਖੋਗੇ? ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ 4 ਜੀਵਨ ਕੌਸ਼ਲ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੋਗੇ?
- (vi) ਤੁਹਾਡੇ ਮਿੱਤਰ ਵਲੋਂ ਹੁਣੇ ਖ਼ੀਦੇ ਗਏ ਫਰਿਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਉਪਭੋਗਤਾ, ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 3,5,10,12,13,18,22 ਦੇਖੋ)

Answer the following questions by observing families ground you—

- (i) Visit two neighbours which type of toilets do the families use? Write one reason for their choice. Write two advantages and disadvantages of the toilet used.
- (ii) Based on the principles of management give four suggestions to a woman who wants to increase her family income by making papad.
- (iii) A family leaves home at 8.00 am—The mother & father go to work and the child goes to school. Plan their breakfast and packed lunch.
- (iv) Prepare a time plan for the family from 6.00 am to 8.00 am.
- (v) As an 18 year old, what four differences will you observe in the physical growth of your 12 year old sister and 16 year old brother? Discuss about four life skills you will help them to develop.
- (vi) Your friend is having problems with a recently purchased refrigerator. Using your knowledge of Consumer Protection Act, help your friend.

(See Lesson 3,5,10,12,13,18,22)

ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ

Psychology

(222)

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ – ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 20

Max. Marks : 20

ਨੋਟ: (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given at same place.

(ii) ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਂ, ਰੋਲ ਨੰਬਰ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਆਦਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, subject on the top of the first page of the answer sheet.

1 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following question in about 40-60 words.

2

ੳ. ਇੱਕ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ 1-1 ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਕੇ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ। (ਪਾਠ 2 ਦੇਖੋ)

Differentiate between closed ended and open ended form of questionnaire with the help of an example. (See Lesson 2)

ਅ ਅਧੀਰ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਉਹ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਣ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਵਰਨਣ ਕਰੋ (ਪਾਠ 16 ਦੇਖੋ)

Adeer is physically weak since birth. He is also takes lot of time to understand small little things. What can be the reasons behind his conditions. Discuss. (Lesson 16)

2. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 2
Answer any one out of the following questions in about 40 to 60 words.

ੳ. ਮੂਲ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 8 ਦੇਖੋ)
Discuss the influence of culture and environment on Primary Needs. (See Lesson 8)

ਅ. ਹਰ ਇਕ ਦਾ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਕੇ ਪਰਿਹਾਰ-ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ-ਪਰਿਹਾਰ ਦੇ ਟਕਰਾਉ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 18 ਦੇਖੋ)
Discuss the avoidance-avoidance and approach-avoidance conflict with one example each. (See Lesson 18)

3. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 2
Answer any one out of the following questions in about 40 to 60 words.

ੳ. ਸੁਧਾਰ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਮਨੋਚਿਕਿਤਸਾਲਿਆ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਭੀੜ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ? (ਪਾਠ 23 ਦੇਖੋ)

What is the effect of crowding on corrective institutions and psychiatric institutions?
(See Lesson 23)

ਅ. ਤੁਹਾਡਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਮਿੱਤਰ ਤਣਾਓ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਸੁਖੀ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਕ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ? (ਪਾਠ 17 ਦੇਖੋ)
Your best friend is under stress. What suggestions you can give him for influencing wellbeing?
(See Lesson 17)

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4
Answer any one out of the following questions in about 100 to 150 words.

ੳ. ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਤੁਹਾਡਾ ਮਿੱਤਰ ਤਣਾਓ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਤਣਾਓ ਨਾਲ ਨਜਿਝਣ ਲਈ ਅਤੇ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਕਿਹੜੀਆਂ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਵੋਗੇ। (ਪਾਠ 6 ਦੇਖੋ)
Your friend is under stress because he has not prepared well for the upcoming examination. What strategies would you suggest her to enhance her memory and coping with stress.
(See Lesson 6)

ਅ. ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਉਂਦੀ। ਮਨ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਮਨ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਅਤੇ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿਉਗੇ। (ਪਾਠ 27 ਦੇਖੋ)

Pratibha is not able to concentrate while studying. Different thoughts to distract her mind comes. How can you tell her about the importance of controlling and regulating her mind.
(See Lesson 27)

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one out of the following questions in about 100 to 150 words.

4

ੳ. ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?

(ਪਾਠ 12 ਦੇਖੋ)

What is the importance of aged people in the society? Discuss on the basis of your own experiences.

(See Lesson 12)

ਅ . ਜਦੋਂ ਤਸੀਂ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਅਤੇ ਲੱਛਣਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਲਈ ਵੇਰਵੇ ਸਹਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਕਿਸ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਹੈ? ਵਰਣਨ ਕਰੋ

(ਪਾਠ 20 ਦੇਖੋ)

When you go to the doctor he takes a detailed description of your symptoms and problems. Discuss in detail what method he is following to understand about your problem.

(See Lesson 20)

6. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਪਰਿਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

6

Prepare any one project out of the given below:

ੳ. ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ ਉਤੇ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ

ਅਧਾਰ ਤੇ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। (200-300 ਸ਼ਬਦ)

(ਪਾਠ 23 ਦੇਖੋ)

Write a report on the effects of air pollution on your health and suggest ways to control it. (200-300 words)

(See Lesson 23)

ਅ. ਤੁਹਾਡੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਕਿਸੇ 5 ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੋ ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਨਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਸੰਗਿਆਤਮਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਨਜਿਠ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਸੁਝਾਅ ਦਿਓ। (200-300 ਸ਼ਬਦ)

(ਪਾਠ 12 ਦੇਖੋ)

Meet 5 old aged individuals in your locality and try to find out what kind of physical and cognitive changes they are facing. Suggests some strategies they can adopt to deal with these problems.

(See Lesson - 12)

ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤ

Indian Culture and Heritage

(223)

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ – ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 20

Max. Marks : 20

ਨੋਟ: (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given at same place.

(ii) ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਂ, ਰੋਲ ਨੰਬਰ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਆਦਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, subject on the top of the first page of the answer sheet.

1 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following question in about 40-60 words.

2

ੳ. “ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਭਿੰਨ ਕਲਾਸੀਕਲ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨਿਬੰਧ ਹੈ” ਕਥਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।
(ਪਾਠ 2 ਦੇਖੋ)

“History of many parts of the world is recorded in various classical languages.” Analyse the statement.
(See Lesson 2)

ਅ. “ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਬੱਲ ਕੇਵਲ ਉੱਚ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ ਹੈ। ” ਕਥਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।
(ਪਾਠ 3 ਦੇਖੋ)

2. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

2

- ੳ. ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 3 ਦੇਖੋ)
Examine any two features of Buddhism. (See Lesson 3)
- ਅ. ਜੈਨ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਕੋਈ 2 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 3 ਦੇਖੋ)
Examine any two features of Jainism (See Lesson 3)
- 3 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 2
Answer any one of the following questions in about 40 to 60 words.
- ੳ. ਪਾਰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਕੋਈ 2 ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 3 ਦੇਖੋ)
Analyse any two cultural effects of contacts with Persians. (See Lesson 3)
- ਅ. ਯੂਨਾਨੀ ਕਲਾ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਮੂਰਤੀ ਕਲਾ ਤੇ ਪਏ ਕਿਸੇ 2 ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 3 ਦੇਖੋ)
Analyse any two influence of Greek art on the development of Indian Sculpture. (See Lesson 3)
4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4
Answer any one of the following questions in about 100 to 150 words.
- ੳ. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੂਫੀਵਾਦ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 4 ਦੇਖੋ)
Examine the rise of Sufism in India. (See Lesson 4)
- ਅ. ਨਿਊਮਿਸਮੈਟਿਕਸ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕਿਉਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ? ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੱਧ ਕਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 4 ਦੇਖੋ)
How is Numismatics important to us ? Examine its relevance to medieval period of India. (See Lesson 4)
5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4
Answer any one of the following questions in about 100 to 150 words.
- ੳ. ਮੱਧ ਕਾਲੀਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਤ ਹੋਈਆਂ ਕਿਸੇ 4 ਲੋਕ ਕਲਾਵਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 4 ਦੇਖੋ)
Analyse any four folk arts that developed during Medieval India in different regions. (See Lesson 4)
- ਅ. ਕਿਸੇ 4 ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਉਦੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 4 ਦੇਖੋ)
Analyse the rise of any four Modern India Languages. (See Lesson 4)

6. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਰਿਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਬਣਾਓ।

6

Prepare any one project out of the following projects given below.

ੳ. 1813 ਈ. ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਮਾਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਉਪਭੋਗਤਾ ਅਤੇ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਉਤਰ ਲਿਖੋ।

(ਪਾਠ 5 ਦੇਖੋ)

India had become an excellent consumer of British goods and a rich supplier of raw materials by the year 1813 AD. Answer the following : (See Lesson 5)

(i) ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਸ਼ਿਲਪ ਉਦਯੋਗ ਦਾ ਕੀ ਹੋਇਆ?

What happened to flourishing trade of Indian handicrafts?

(ii) ਭਾਰਤੀ ਵਪਾਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ?

How did trade from India virtually come to an end?

(iii) ਇਸਨੂੰ ਵਾਸਤਵਿਕ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰੋ।

Identify the role of transport and communication in making this a reality.

ਅ. 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਛਾਪਾ ਖਾਨਾ ਜਨਤਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ, ਪ੍ਰਚਾਰਿਤ, ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ, ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅਤੇ ਪਰਖ ਕਰਨ ਦਾ ਸਸ਼ਕਤ ਮਾਧਿਅਮ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ।

(ਪਾਠ 5 ਦੇਖੋ)

By the end of 19th century the press in India had become a powerful and an important instrument for creating, spreading, influencing and sharpening public opinion.

(See Lesson 5)

(i) ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰੋ।

Identify the role of newspapers in dissemination of anti-British feeling.

(ii) ਛਾਪਾ ਖਾਨਿਆਂ ਨੇ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿੱਤਾ?

How did newspaper promote Pan-India consciousness?

(iii) ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਮਰਾਠੀ, ਤਾਮਿਲ, ਉਰਦੂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

Name four newspaper published during this period in each of these language i.e. English, Marathi, Tamil and Urdu.

ਲੇਖਾਂਕਣ

Accountancy

(224)

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ – ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 20

Max. Marks : 20

ਨੋਟ: (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given at same place.

(ii) ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਂ, ਰੋਲ ਨੰਬਰ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਆਦਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, subject on the top of the first page of the answer sheet.

1 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following question in about 40-60 words.

2

ੳ. ਲੇਖਾਂਕਣ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। (ਪਾਠ 1 ਦੇਖੋ)

Which problems will you have to face in using accounting?

(See lesson 1)

ਅ. ਕੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਲੇਖਾਂਕਣ ਸਬੰਧੀ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

(ਪਾਠ 1 ਦੇਖੋ)

Should the accounting information be considered by investor at the time of investment?

(See lesson 1)

2 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one out of the following questions in about 40 to 60 words.

2

ੳ. ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਵਪਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਕੀ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਲੇਖਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਰਾ ਅਤੇ ਗੈਰਮੁੱਦਰਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਕਿਤ ਕਰੋਗੇ? ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 2 ਦੇਖੋ)

You are running a business. Do you record the monetary and non-monetary transactions in accounting during business? Explain this concept with an example (See lesson 2)

ਅ. ਕਿਸੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਕੁੱਝ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ 3-3 ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 3 ਦੇਖੋ)

It is necessary to have some assets to run a business. Explain the different forms of these assets with three examples each (See lesson 3)

3. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 2
Answer any one out of the following questions in about 40 to 60 words.

ੳ. ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦਾ ਲੇਖਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵਰਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਦੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਰੂਪਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 5 ਦੇਖੋ)
Explain the different forms of vouchers used in recording business transactions during accounting. (See lesson 5)

ਅ. ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਪਾਰ ਦੀ ਰੋਕੜ ਵਹੀ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਪਾਸ ਬੁੱਕ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਤੇ ਅੰਤਰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ? ਇਸ ਅੰਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ 4 ਕਾਰਣਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਉਲੇਖ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 8 ਦੇਖੋ)

You have to find difference in Cash book of business and Bank Pass Book at the time of reconciliation. Explain any four reasons in briefly. (See lesson 8)

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4
Answer any one out of the following questions in about 100 to 150 words.

(i) ਤੁਸੀਂ ਵਪਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਲੇਖਾਕਾਰ ਹੋ। ਨਿਮਨ ਲਿਖਤ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦੀ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 6 ਦੇਖੋ)

(Rs.)

1 ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ	30,000
2 ਨਕਦ ਮਾਲ ਖ੍ਰੀਦਿਆ	12,000
3. ਸੁਰੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਾਲ ਵੇਚਿਆ	10,000
4. ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖ੍ਰੀਦੀ	2000

You are an accountant in a business. Journalise the following transactions.

(See lesson 6)

	(Rs.)
(i) Started business with cash	30,000
(ii) Goods purchased in cash	12,000
(iii) Goods sold to Suresh	10,000
(iv) Stationary purchase	2,000

(b) ਤੁਹਾਨੂੰ ਫਰਮ ਵਿੱਚ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਫਰਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅੰਦਰਲੇ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਹਿਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 3 ਦੇਖੋ)

You have to pay liabilities in a firm. Explain the external and internal liabilities payable in the firm with examples.

(See lesson 3)

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

4

Answer any one out of the following questions in about 100 to 150 words.

ੳ. ਰਮੇਸ਼ ਨੇ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਲੈਣ ਦੇਣ ਨੂੰ ਰੋਕੜ ਵਗੀ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 7 ਦੇਖੋ)

(Rs.)

(i) ਨਕਦ ਮਾਲ ਖੀਦ	7,000
(ii) ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖੀਦ	7,000
(iii) ਨਕਦ ਮਾਲ ਵੇਚਿਆ	5,000
(iv) ਵੇਤਨ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ	1,500
(v) ਬਿਜਲੀ ਖਰਚ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ	400

Ramesh started business with cash of Rs 25000. Prepare cash book from following transactions

(See lesson 7)

ਅ.

1. ਤਸੀਂ ਇੱਕ ਫਰਮ ਵਿੱਚ ਸੇਲ ਮੈਨੇਜਰ ਹੋ। ਇੱਕ ਵੇਚ ਪੁਸਤਕ ਤਿਆਰ ਕਰੋ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ 4 ਕਾਲਪਨਿਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਉਲੇਖ ਹੋਵੇ।

(ਪਾਠ 9 ਦੇਖੋ)

	(Rs.)
(i) Goods purchased cash	7,000
(ii) Stationary purchased	1,200
(iii) Goods sold cash	5,000

(iv) Salaries paid	1,500
(v) Elective expenses paid	400

You are sales manager in a firm. Prepare a sales books mentioning the four imaginary transactions of sales made by you. (See lesson 9)

6. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਪਰਿਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।
Prepare a project on any one of the following. 6

ੳ. ਬੈਂਕ ਸਮਾਧਾਨ ਵਿਵਰਣ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਲਪਨਿਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਫਾਰਮਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। (ਦੇਖੋ ਪਾਠ 8)

Prepare a performa of bank Reconciliation statement with imaginary figures.

(See lesson 8)

ਅ. ਬੈਂਕ ਕਾਲਮ ਵਾਲੀ ਰੋਕੜ ਵਹੀ ਦਾ ਕਾਲਪਨਿਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਫਾਰਮਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

(ਦੇਖੋ ਪਾਠ 7)

Prepare a performa of Bank column Cash Book with imaginary figures.

(See lesson 7)

ਚਿੱਤਰਕਲਾ

Painting

(225)

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ – ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 20

Max. Marks : 20

ਨੋਟ: (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given at same place.

(ii) ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਂ, ਰੋਲ ਨੰਬਰ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਆਦਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, subject on the top of the first page of the answer sheet.

1 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 2
Answer any one of the following question in about 40-60 words.

ੳ. ਆਪਣੀ ਅਧਿਐਨ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਵਾਦ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖੋ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੋ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
(ਪਾਠ 6 ਦੇਖੋ)

Observe the art work of impressionists in your text book. Write any two style of artists of impressionism followed in art.

ਅ. ਮੋਨੈਟ ਨੇ ਕਿਸ ਮਾਧਿਅਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਚਿੱਤਰਕਲਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। (ਪਾਠ 6 ਦੇਖੋ)
Which medium of colours did Monet prefer to use? (See Lesson 6)

2. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 2
Answer any one out of the following questions in about 40 to 60 words.

ੳ. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੱਗਰੀ ਜਿਵੇਂ ਲਕੜੀ ਦਾ ਟੁੱਕੜਾ, ਕਾਗਜ਼, ਰੰਗ ਅਤੇ ਬੋਤਲ ਦੁਆਰਾ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ 2 ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਓ। (ਪਾਠ 7 ਦੇਖੋ)

Make two different design by using different west materials like wooden block and papers, colours and bottles etc. (See Lesson 7)

ਅ. ਅਮੂਰਤ ਕਲਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ 7 ਦੇਖੋ)
Write the definition of Abstract Art. (See Lesson 7)

3 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 2
Answer any one out of the following questions in about 40 to 60 words.

ੳ. ਅਤਿਰਿਕਤਵਾਦ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ 7 ਦੇਖੋ)
Write the period of Surrealism movement. (See Lesson 7)

ਅ. ਆਪਣੀ ਅਧਿਐਨ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅੰਗਸਤੇ ਰੇਨੋਰ ਦੀ ਚਿੱਤਰਕਲਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ 6 ਦੇਖੋ)
Write the theme of the painting of Anguste Renoir enlisted in your text book. (See Lesson 6)

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4
Answer any one out of the following questions in about 100 to 150 words.

ੳ. ਘਣਵਾਦ ਦਾ ਪਿਤਾ ਕੌਣ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂ। (ਪਾਠ 6 ਦੇਖੋ)
Who is known as father of Cubism and Why? (See Lesson 6)

ਅ. “ਘਣਵਾਦ ਚਿੱਤਰਕਲਾ ਅਤੇ ਮੂਰਤੀ ਕਲਾ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ੈਲੀ ਹੈ” ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 7 ਦੇਖੋ)
'Cubism is a style of Painting and sculpture', explain it. (See Lesson 7)

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4
Answer any one out of the following questions in about 100 to 150 words.

ੳ. ਪਿਕਾਸੋ ਦਾ ਚਿੱਤਰ “ਮੈਨ ਵਿਦ ਵਾਇਲਿਨ” ਘਣਵਾਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਚੰਗੀ ਮਿਸਾਲ ਕਿਉਂ ਹੈ। (ਪਾਠ 7 ਦੇਖੋ)

'Man with Violin' done by Picasso is a fine example of Analytical Cubism, and why. (See Lesson 7)

ਅ. ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਦੇ ਚਿੱਤਰ “ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀਜ਼” ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 7 ਦੇਖੋ)
Describe the subjects of Painting 'Brahmacharies' of Amrita Shergil. (See Lesson 7)

6. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਰਿਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਬਣਾਓ। 6
Prepare any one project out of the following projects given below.

ੳ. ਨੇੜੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿੱਚ ਜਾਓ ਅਤੇ ਮਾਡਰਨ ਆਰਟ ਤੇ ਕੋਈ ਪੁਸਤਕ ਲੱਭੋ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਰਾਜਾ ਰਵੀ ਵਰਮਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ, ਰਵਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਅਤੇ ਨੰਦ ਲਾਲ ਬੋਸ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਮੂਰਤ ਕਲਾ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਮਿਲੇਗਾ।

ੳ. ਸ਼ਾਹੀ ਅਕਾਰ ਦਾ ਕਾਗਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਤੇ ਰੇਖਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਨ, ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਟੈਕਸਚਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖ ਕੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿਪਕਾਓ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ 50 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 8 ਦੇਖੋ)

Visit a nearby library and locate a book of modern art. You will find examples of abstract art of famous painters like Raja Ravi Varma, Amrita Shargil, Ravindranath Tagore and Nandalal Bose. Take an imperial size of paper and use lines and keeping in mind the balance, harmony and texture of a picture and add all the pictures. Analyse the same give your view in fifty words.

(See Lesson-8)

ਅ. ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੋ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਸਜਾਵਟ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਉਸਦਾ ਖਾਕਾ ਬਣਾਉ। ਇਹ 1/2 ਸ਼ਾਹੀ ਅਕਾਰ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਸ਼ੂ ਆਕਾਰ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਓ। (ਪਾਠ 8 ਦੇਖੋ)

Identify any two function celebrated at your home. Make a layout of the decoration you would plan to do. The layout should be on 1/2 imperial size paper in colour. Use atleast one human and one animal figures along with beautiful design.

ਡਾਟਾ ਐਂਟਰੀ ਅਪ੍ਰੈਸ਼ਨਜ਼

Data Entry Operations

(229)

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ - ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 20

Max. Marks : 20

ਨੋਟ: (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given at same place.

(ii) ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਂ, ਰੋਲ ਨੰਬਰ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਆਦਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, subject on the top of the first page of the answer sheet.

1। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਓ

2

Answer any one of the following questions.

ੳ. ਸਿਸਟਮ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਅਤੇ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।

(ਪਾਠ 1 ਦੇਖੋ)

Differentiate between system software and application software.

(See Lesson 1)

ਅ. ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਇੱਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਐਸੰਬਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਐਸੰਬਲ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਪਾਰਟਸ ਖ਼ੀਦਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਐਸੰਬਲ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕਿਸੇ 4 ਬੇਸਿਕ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿਓ। ਐਸੰਬਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਇੰਸਟਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਹੇਠਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਲਓ।

(ਪਾਠ 2 ਦੇਖੋ)

Raj wants to assemble a computer on his own and he wanted to purchase the hardware parts required for assembling his computer. Suggest the basic components required (any

four) to assemble the computer. After assembling which will be the very first software he

needs for installation out of the list given below:-

ੳ. ਡਰਾਈਵਰ ਸਾਫਟਵੇਅਰ

(a) Driver software

ਅ. ਅਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਸਾਫਟਵੇਅਰ

(b) Operating System Software

ੳ. ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ

(c) Word Processor

(d) ਐਂਟੀ ਵਾਇਰਸ ਸਾਫਟਵੇਅਰ

(ਪਾਠ 2 ਦੇਖੋ)

Anti Virus Software

(See Lesson 2)

2. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦਾ ਉਤਰ ਦਿਓ।

2

Answer any one out of the following questions.

ੳ. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਰਟਕੱਟ ਕੁੰਜੀਆਂ ਲਿਖੋ।

(ਪਾਠ 3 ਦੇਖੋ)

ਲੱਭੋ, ਫਾਰਮੈਟ ਪੇਂਟਰ, ਸਬਸਕਰਿਪਟ, ਚੇਂਜ ਕੇਸ

Write the shortcut keys of the following.

Find, Format Painter, Subscript, Change case

(See Lesson 3)

ਅ. ਸ਼ਰੂਤੀ ਫਾਈਲ ਫੋਲਡਰਾਂ ਅਤੇ ਸਟੋਰੇਜ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸੂਚੀ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਵਿਵਰਣ ਦੇ ਨਾਲ ਫਾਈਲ ਅਤੇ ਫੋਲਡਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉਪਯੁਕਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦੇਵੋ।

(ਪਾਠ 2 ਦੇਖੋ)

Shruti wants to know the hierarchical list of files, folders and storage devices of her computer. Suggest her steps to view the files and folders with details. (See Lesson 2)

3. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਦਿਓ।

2

Answer any one out of the following questions.

ੳ. ਐਮਐਸ ਐਕਸਲ ਦੀਆਂ ਕੋਈ 2 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

(ਪਾਠ 6 ਦੇਖੋ)

What are the main features of MS Excel?

(See Lesson 6)

ਅ. ਟੈਕਸ ਦੇ 3 ਉਦਾਹਰਣ ਹੇਠਾਂ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅਲਾਇਨਮੈਂਟ ਦੀ ਕਿਸਮ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ 4 ਦੇਖੋ)

Three examples of text is shown below:- Write the type of alignment used in the text.

(See Lesson 4)

ਸੂਚੀ ਪਾਠ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ।	ਸੂਚੀ ਪਾਠ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ।	ਸੂਚੀ ਪਾਠ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ।
A table will help you to align		

text with ease.	A table will help you to align text with ease.	A table will help you to align text with ease.
-----------------	--	--

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4

Answer any one out of the following questions in about 100 to 150 words.

ੳ. ਸਵਾਤੀ “ਰਿਸਰਚ ਰਿਕਰੂਟਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ” ਦੀ ਮਾਨਵ ਸੰਸਾਧਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬਾਇਓ ਡਾਟਾ ਨੂੰ ਸਪਰੈਡ ਸ਼ੀਟ ਤੇ ਸਟੋਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੂਨੀਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਲਈ 15 ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਨ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ 4 ਰਾਊਂਡ ਦਾ ਇੰਟਰਵਿਊ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਇੱਕ ਸਪਰੈਡ ਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ ਹਰ ਇੱਕ ਰਾਊਂਡ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗੁਪਤ ਟਿਪਣੀਆਂ ਸਟੋਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਰਕ ਬੁੱਕ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 6,7 ਦੇਖੋ)

(a) Swati, a HR Manager of "Reach Recruitment Company" has stored the Candidates biodata in a spreadsheet. There are 15 candidates for the post of Junior Engineer. Four rounds of interview were conducted for the candidates. The Manager wants to store the confidential comments from each round of the interview conducted in a spreadsheet. Explain different ways to protect her workbook. (See Lesson 6, 7)

ਅ. ਚਾਰਟ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ। ਚਾਰਟ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਕੋਈ 3 ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਚਾਰਟਾਂ ਦਾ ਵਿਵਰਣ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ 8 ਦੇਖੋ)

Define chart. Name the different types of charts. Explain any three types of charts. (See Lesson 8)

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4
Answer any one out of the following questions in about 100 to 150 words.

ੳ. ਸਮਾਰਟ ਆਰਟ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਸਮਾਰਟ ਆਰਟ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਪਦ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ 9 ਦੇਖੋ)
Write short notes on smart art graphics. Write different steps to create a smart art. (See Lesson 9)

ਅ. “ਏਏਏ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਨ” ਦੁਆਰਾ “ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਿਵਸ ਸਮਾਰੋਹ ” ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ “ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ” ਹੈ। ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਲੇਖ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਕਰਸ਼ਿਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਲਿਪ ਆਰਟ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਕਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 4 ਦੇਖੋ)

"AAA Educational institute" is planning to conduct a competition for "Earth Day" Celebration. The topic is "Global Warming". Prepare an article using word processor for the same. Also use Clip Art and Word Art to make it more attractive. (See Lesson 4)

ੳ. ਡੈਸਕ ਤੇ “ਗਲੋਬਲ ਡੋਕ” ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰੋ।

Save your work as "Global.doc" on Desktop.

(ii) Run the spell checker and check the grammar.

ਸਪੈਲ ਚੈਕਰ ਚਲਾਓ ਅਤੇ ਵਿਆਕਰਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।

(iii) ਬਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰੋ।

Use Bullets.

(iv) ਪੈਰਾਗਰਾਫ ਵਿੱਚ 1.5 ਅੰਕਿਤ ਸਪੇਸ ਦਿਓ।

Change the line spacing of paragraph to 1.5.

(v) ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਹੈਡਰ ਜੋੜੋ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਕੋਡ ਲਿਖੋ।

Add a header to the document and write your name and course code.

(vi) 3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਨੂੰ ਸਿਖਰਲਾ ਮਾਰਜਨ ਸੈੱਟ ਕਰੋ। ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਿੰਟ ਆਊਟ ਲਵੋ।

(ਪਾਠ 4 ਦੇਖੋ)

Set the top margin to 3 cm. Save your work and take a print out. (See Lesson 4)

6. ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰਿਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਬਣਾਓ।

6

Prepare any one project out of the following projects given below.

ੳ. “ਐਕਸ ਵਾਈ ਜੈਡ ਸਕੂਲ” ਜੁਲਾਈ 2020 ਦੇ ਦੂਜਾ ਹਫ਼ਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਮੀਟਿੰਗ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਮੂਹ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਦਾ ਲੋਗੋ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਵਾਟਰ ਮਾਰਕ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਪਾਠ 4-5 ਦੇਖੋ)

"XYZ School" is organising an "Annual Meet" in the second week of July 2020. The principal of the school wants to send invitation card to all the parents to attend the meet. He wanted to add the School logo and Water Mark of the School building.

(i) ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਚਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਉਪਯੁਕਤ ਤਰੀਕਾ ਦੱਸੋ।

Suggest a suitable way to add the images using Word Processor.

(ii) 2. ਮੇਲ ਮਰਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਪਦਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੋ। ਇਹ ਵੀ ਉਲੇਖ ਕਰੋ ਕਿ ਮੇਲ ਮਰਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

Use Mail Merge feature and write down the steps for the same. Also mention the types of documents required in mail merge.

(iii) ਐਡਰੈਸ ਲਿਸਟ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਚਾਰ ਲਿਫਾਫ਼ੇ ਬਣਾਓ।

(ਪਾਠ 4-5 ਦੇਖੋ)

Create four envelopes by merging an address list.

(See Lesson 4, 5)

(b) ਅ. ਸਿਹਤ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਲਈ ਇੱਕ ਪਾਵਰਪੁਆਇੰਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ “ਇੱਕ ਸਲਾਈਡ ਹਰ ਇੱਕ ਵਿੱਚ” ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਪਾਠ 9 ਦੇਖੋ)

Create a PowerPoint presentation on "Importance of Health". It must include the following

(one slide each):

(See Lesson 9)

(i) 1. ਸਿਹਤ ਕੀ ਹੈ?

What is Health?

(ii) ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸਿਹਤ

Mental Health and Physical Health

(iii) ਸਿਹਤ ਵਰਧਕ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ

Healthy Food Habits

(iv) ਸਿਹਤ ਦੇ ਰੱਖ ਰਖਾਵ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

(ਪਾਠ 9 ਦੇਖੋ)

Role of Physical activity in maintaining Health.

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਗੀਤ

Hindustani Music

(242)

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ – ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 20

Max. Marks : 20

ਨੋਟ: (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given at same place.

(ii) ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਂ, ਰੋਲ ਨੰਬਰ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਆਦਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, subject on the top of the first page of the answer sheet.

1 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following question in about 40-60 words.

2

ੳ. ਰਚਨਾਤਮਕ ਰੂਪ ਪ੍ਰਬੰਧਾ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ।

(ਪਾਠ 4 ਦੇਖੋ)

(a) What is the meaning of compositional form "Prabandha"?

(See Lesson 4)

ਅ. "ਧਰੁਪਦ ਰੂਪ ਤਾਲਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਹੈ" ਤਾਲਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

(ਪਾਠ 4 ਦੇਖੋ)

"Dhrupad form is set to Talas", Name the Talas.

(See Lesson 4)

2. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

2

Answer any one out of the following questions in about 40 to 60 words.

ੳ. ਧਰੁਪਦ ਅਤੇ ਧਮਾਰ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਪਾਠ 4 ਦੇਖੋ)

Write the themes of Dhrupad and Dhamar form. (See Lesson 4)

ਅ. ਧਮਾਰ ਰਚਨਾਤਮਕ ਰੂਪ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 4 ਦੇਖੋ)
Write in brief the compositions of Dhamar. (See Lesson 4)

3. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 2
Answer any one out of the following questions in about 40 to 60 words.

ੳ. ਸਵਰਲਿਪੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 5 ਦੇਖੋ)
Describe the word Svaralipi. (See Lesson 5)

ਅ. ਸਵਰਲਿਪੀ ਪਧੱਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿੰਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਪਾਠ 5 ਦੇਖੋ)
Which symbols from elements are usually used in notation. (See Lesson 5)

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4
Answer any one out of the following questions in about 100 to 150 words.

ੳ. ਕਿਸ ਯੁੱਗ ਨੂੰ ਵੈਦਿਕ ਯੁੱਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੈਦਿਕ ਯੁੱਗ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ 6 ਦੇਖੋ)
Which period is considered as a vedic period. Name the all Vedas. Write in brief about vedic period in Indian culture. (See Lesson 6)

ਅ. ਵੈਦਿਕ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਦਕ ਯੰਤਰ ਮਿਲਦੇ ਸਨ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 6 ਦੇਖੋ)

Mention the type of instruments have been use during vedic period and explain them. (See Lesson 6)

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ 4
Answer any one out of the following questions in about 100 to 150 words.

ੳ. “ਸੰਗੀਤ ਰਤਨਾਕਰ” ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਦਿਆਧਿਆਇ ਦਾ ਵਿਵਰਣ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 7 ਦੇਖੋ)
Explain the vadydhayaya in Sangeet Ratnakar. (See Lesson 7)

ਅ. “ਸੰਗੀਤ ਰਤਨਾਕਰ” ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਚੌਥੇ ਪਾਠ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ। ਇਸ ਪਾਠ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 7 ਦੇਖੋ)

Mention the name of fourth chapter in Sangeet Ratnakar. Describe in brief about the chapter. (See Lesson 7)

6. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਰਿਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 6
Prepare any one project out of the following projects given below.

ਓ ਤਾਰ ਅਤੇ ਹਵਾ ਵਾਦਕ ਯੰਤਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ ਦੀ ਕਾਪੀ ਵਿੱਚ ਚਿਪਕਾਓ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 7 ਦੇਖੋ)

Make a list of string and wind instruments. Paste them in your notebook (Assignment notebook). Write few lines about them. (See Lesson 7)

ਅ. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਤਾਲਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਲਾਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮ, ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਤਾਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ 7 ਦੇਖੋ)

Write the name of Talas used in Hindustani music. Write their bols in proper manner with sam, tali and khali. (See Lesson 7)

ਕਰਨਾਟਕ ਸੰਗੀਤ

Carnatic Music

(243)

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ – ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 20

Max. Marks : 20

ਨੋਟ: (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given at same place.

(ii) ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਂ, ਰੋਲ ਨੰਬਰ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਆਦਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, subject on the top of the first page of the answer sheet.

1 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following question in about 40-60 words.

2

ੳ. ਕਰੀਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਲਿਖੋ।

(ਪਾਠ 3 ਦੇਖੋ)

(a) Write the definition of Kriti.

(See Lesson-3)

ਅ. ਵਾਗਿਆਕਰਾਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ?

(ਪਾਠ 3 ਦੇਖੋ)

What is the meaning of Vaggeyakaras?

(See Lesson-3)

2. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

2

Answer any one out of the following questions in about 40 to 60 words.

ੳ. ਪੁਰਾਣਦਰਾਸ. ਦੇ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। ਉਸਦਾ ਜਨਮ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ।

(ਪਾਠ 3 ਦੇਖੋ)।

Write few lines about Purandaradasa. When he was born?

(See Lesson-3)

ਅ. ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਪਿਤਾਮਾ ਕਿਸਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਉਸਦੇ ਬਾਰੇ 2 ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਤਰ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ 3 ਦੇਖੋ)
Who is known as grandfather of music? Write two lines about him. (See Lesson-3)

3. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 2
Answer any one out of the following questions in about 40 to 60 words.

ੳ. “ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਅਭਿਆਸ ਗਾਣਾ ਮੁੱਢਲਾ ਪਾਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ” ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 4 ਦੇਖੋ)
“Abhyasa gana are the fundamental lessons in music.” Justify the statement.
(See Lesson-4)

ਅ. ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਇਆਮਾਲਾਵਾਗੋਵਲਾ ਸੰਪੂਰਨ ਰਾਗ ਹੈ। (ਪਾਠ 4 ਦੇਖੋ)
Why it is says that Mayamalavagowla is a sampurna raga? (See Lesson-4)

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4
Answer any one out of the following questions in about 100 to 150 words.

ੳ. “ਇਹ ਰਾਗ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਸਿਖਣਾ ਅਸਾਨ ਹੈ ” ਉਸ ਰਾਗ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਵਿਵਰਣ ਦਿਓ।
(ਪਾਠ 4 ਦੇਖੋ)
“ This raga is easy for the beginners to learn”, name and write details about the raga.
(See Lesson-4)

ਅ. ਇੱਕ ਅਭਿਆਸ ਸਹਿਤ ਝਾਨਟਾ ਸਵਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 4 ਦੇਖੋ)
Explain the Jhanta swaras with one exercise. (See Lesson-4)

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4
Answer any one out of the following questions in about 100 to 150 words.

ੳ. “ਉਸਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਸਰਲ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਟਿਲ ਸੁੰਦਰ ਲਿਆਤਮਕਤਾ ਹੈ। ” ਇਹ ਕਿਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ 3 ਦੇਖੋ)
“His song have simple lyrics but complex beautiful rhythmical balance”. Name the personality and describe his contribution in the field of music. (See Lesson 3)

ਅ. “ਰਾਮਾਦਾਸਾ” ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਪਿਠ ਭੂਮੀ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 3 ਦੇਖੋ)
Explain the musical background of “Ramadasa”. (See Lesson 3)

6. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਪਰਿਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਬਣਾਓ। 6
Prepare any one project out of the following projects given below.

ੳ. ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਸੰਗਤ ਦੇ 4 ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਇੱਕਠੇ ਕਰੋ ਅਤੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 3 ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। ਏ4 ਅਕਾਰ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਚਿਪਕਾਓ ਅਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰੋ।

Visit your nearer library and collect four composers photo and details of carnatic music atleast three. Paste in A4 size paper and write in brief about each of composers and design the page with different colours.

ਅ. ਏ4 ਅਕਾਰ ਦਾ ਕਾਗਜ਼ ਲਵੋ ਅਤੇ ਅਲੰਕਾਰਾ, ਚਤੁਰਾਸ਼ਰਾ ਜਾਤੀ ਧਰੁਵ ਤਾਲਮ (14 ਅਕਸ਼ਰਕਲਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। ਸਵਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

Take a A4 size paper and write Alankara of Chaturasra Jati Dhruva Talam (14 aksharkalas) in perfect manner. Render the swaras with appropriate manner with different tempo.

ਸੈਸ਼ਨ 2020-21

